

Περί του νέου νομοσχεδίου για τα ΑΕΙ. Πρώτα σχόλια

Από τον ΛΕΩΝΙΔΑ ΛΟΥΛΟΥΔΗ*

Επιτρέψτε μου τρεις αναγκαίες, κατά τη γνώμη μου, εισαγωγικές παρατηρήσεις.

Πρώτον, ας μην ξεχνάμε τη συγκυρία. Ότι, δηλαδή, προτείνεται η ψήφιση ενός ανατρεπτικού νέου νόμου για την ανώτατη εκπαίδευση ενώ η χώρα τελεί, ουσιαστικά, υπό καθεστώς χρεοκοπίας, άρα το αρμόδιο Υπουργείο βρίσκεται σε προφανή αδυναμία να χρηματοδοτήσει ακόμη και συντηρητικούς αναπτυξιακούς τετραετείς προγραμματισμούς, προγράμματα δημοσίων επενδύσεων, συγχωνεύσεις τμημάτων, για να μη μιλήσουμε για προσλήψεις ή μετακινήσεις κάθε κατηγορίας προσωπικού, άτοκα δάνεια και υποτροφίες σε φοιτητές κ.τ.λ. Επιπλέον, εκτός από μια φούχτα υπουργών της, κανείς σώφρων αναλυτής, ούτε καν το κυβερνών κόμμα, δεν δίνει σε αυτή την κυβέρνηση αρκετό χρόνο επιβίωσης. Ο πολιτικός χρόνος της κυβέρνησης είναι συνεπώς οριακός. Στηριζόμενη σε μια χλωμή «δεδηλωμένη», με ένα πρωθυπουργό στο περιθώριο των εξελίξεων, είναι περισσότερο γνωστή στην Ευρώπη για νόμους που δεν τολμά να εφαρμόσει.

Δεύτερον, υπάρχει τουλάχιστον ένα συμπαγές εκτός του Κοινοβουλίου μέτωπο στήριξης του νομοσχεδίου; Το κυβερνητικό νομοσχέδιο εκτός από τους συνήθεις «υπόπτους», εντεταλμένους δημοσιογράφους των μεγάλων συγκροτημάτων Τύπου ή τις «λοιπές προοδευτικές δυνάμεις» και τους νεόκοπους δημάρχους τους, καθώς και ορισμένους λιγότερο ή περισσότερο πληροφορημένους συνάδελφους, κυρίως της αλλοδαπής, υποστηρίζεται, δυστυχώς, και από ορισμένους δικούς μας συναδέλφους, με τους οποίους μαζί αγωνισθήκαμε όλη την τελευταία δεκαετία και πλέον για να αλλάξει το ελληνικό πανεπιστήμιο. Τα επιχειρήματα όλων αυτών συνοψίζονται στο ότι: «είναι η τελευταία ευκαιρία», «αυτό το μοντέλο διοίκησης έχει πετύχει αλλού», «ας γίνει κάτι, καλύτερα από το να μη γίνει τίποτε», «από το σημερινό χάλι καλύτερο ό,τι και να γίνει» και εντελώς πρόσφατα τη δημοφιλή στάση του Πόντιου Πιλάτου: «δεν είμαι ούτε υπέρ ούτε κατά». Θα με συγχωρήσετε αν πω ότι αυτά δεν είναι σοβαρά επιχειρήματα, για να μην πω επιχειρήματα σοβαρών ανθρώπων. Δεν είναι παρά δικαιολογίες μιας –κατά τα λοιπά απόλυτα κατανοητής σε ανθρώπινο επίπεδο– κόπωσης με την χρονίως αδιέξοδη «ελληνική ιδιαιτερότητα». Απέναντι σε όλους αυτούς βρίσκεται ένα εξίσου ετερόκλητο μέτωπο. Βεβαίως οι παγίως αρνούμενοι κάθε μεταρρύθμιση στο όνομα των λογής αντικαπιταλιστικών και αντιπαγκοσμιοποιητικών νεφελωμάτων και συντεχνιακών συμφερόντων, αλλά και αρκετοί εξ ημών οι οποίοι είχαμε ταχθεί εμπράκτως και σαφώς υπέρ μιας μεταρρυθμιστικής πολιτικής υψηλού προσωπικού κόστους, όταν κατείχαμε θέσεις εξουσίας, μέχρι και το περασμένο φθινόπωρο. Μαζί και οι πολλοί αδιάφοροι και οι απογοητευμένοι, αυτό που λέμε επεικώς «σιωπηλή πλειοψηφία». Συμπέρασμα: το μέτωπο της «μεταρρύθμισης» έχει, ελπίζω προσωρινά, διαρραγεί, αν όχι διασπασθεί. Σήμερα, σε αντίθεση με το 2006, μπορείς να βρεις εύκολα 1.000 υπογραφές αλλά μόνο υπέρ του μηδενιστικού «άστε με ήσυχο». Κατόπιν όλων αυτών διερωτάται κανείς πώς αυτός ο νόμος, έστω και αν ψηφισθεί, θα τύχει εφαρμογής. Από ποιους; Θυμίζω ότι με συμπαγέστερο μεταρρυθμιστικό μέτωπο, και πολύ πριν την οικονομική και πολιτική χρεοκοπία, ο λιγότερο ανατρεπτικός νόμος Γιαννάκου δεν εφαρμόστηκε σε ποσοστό μεγαλύτερο του ενός τρίτου των άρθρων του.

Για τους δύο παραπάνω λόγους και διότι: *πρώτον*, αποτελεί άκομψη ανακρίβεια ότι διεξήχθη διάλογος για το κατατεθέν νομοσχέδιο, ενώ όλοι γνωρίζουμε ότι πέραν μιας ολιγοσέλιδης έκθεσης ιδεών το Υπουργείο επί δέκα σχεδόν μήνες σιωπούσε, είτε από αμηχανία είτε –το χειρότερο– αναμένοντας κυνικά τις θερινές διακοπές, μεταθέτοντας συνεχώς την ημερομηνία δημοσιοποίησης των συγκεκριμένων προτάσεων του και διότι, *δεύτερον*, κατέθεσε αντί του υπεσχημένου λιτού και συνοπτικού νόμου-πλαίσιο (επανειλημμένες διαβεβαιώσεις του Ειδικού Γραμματέα) ένα σχέδιο 108 άρθρων και 110 σελίδων επί παντός θέματος της ακαδημαϊκής ζωής, η συζήτησή του δεν μπορεί να επισπεύδεται. Αυτοί που κόπτονται για τη

θεά «διαβούλευση» δεν μπορούν να αναιρούν τόσο ανερυθρίαστα τις αρχές τους. Για τον πρόσθετο λόγο ότι, το υπόψη νομοσχέδιο δεν είναι για πέταμα – κάθε άλλο. Οφείλει λοιπόν το Υπουργείο να μην εκβιάζει την ψήφισή του. Αν μη τι άλλο, η συγκεκριμένη κυβέρνηση, στη συγκεκριμένη συγκυρία δεν μπορεί να επικαλείται τις ταχύτητες της όταν γνωρίζουμε τις τραγικές καθυστερήσεις της θέματα επιβίωσης της ελληνικής οικονομίας. Αντίθετα, με την αιφνίδια «αποφασιστικότητα» της η υπουργός προκαλεί διόγκωση των παθών και των αντιδράσεων, με συνέπεια, πράγματι, ακόμη μια ευκαιρία εποικοδομητικού διαλόγου για να λυθεί το ζήτημα που μας απασχολεί θα έχει χαθεί. Βλέπε και τη σχετική ανακοίνωση της ΠΟΣΔΕΠ περί του θέματος της παράτασης του διαλόγου.

Ας έρθουμε, τώρα, στο κυρίως θέμα μας. Διατυπώνω ένα ερώτημα που μου φαίνεται αυτονόητα πρωτεύον. Το σημερινό μοντέλο διοίκησης –γιατί όλη η διαφωνία περί του νέου νόμου, κατά τη γνώμη μου, εκεί εστιάζεται– άραγε δεν επιδεχόταν διορθώσεις και, ως εκ τούτου, έπρεπε να ανατραπεί πλήρως; Η απάντησή μου είναι σαφώς αρνητική. Και να γιατί: Καταρχήν υπήρχε ο νόμος-πλαίσιο που είχε εκπονήσει ο αείμνηστος Λευτέρης Παπαγιαννάκης με τη συνεργασία αρκετών από εμάς που ανήκαμε στην κίνηση ΑΡΣΗ και εκδόθηκε πριν τρία χρόνια με τη φρονίδα των συναδέλφων μας Δημήτρη Κυρτάτα και Γιάννη Παπαθεοδώρου από το Πλέθρον. Μάλιστα, στο πλαίσιο ενημέρωσης των πολιτικών ηγετών είχαμε, εκείνη την εποχή, ενημερώσει σε ειδική συνάντηση, με τον Δ. Κυρτάτα και την Β. Κινητή, τον ίδιο τον Γ. Παπανδρέου και την υπεύθυνη τομέα Παιδείας του ΠΑΣΟΚ Άννα Διαμαντοπούλου. Αγνοήθηκε αυτή η κατά κοινή ομολογία αξιόλογη πρόταση. Από την άλλη θα συμφωνήσω ότι η Σύνοδος Πρυτάνεων της περιόδου 2006-2010 ήταν πολύ κατώτερη των περιστάσεων. Άβουλη και μοιραία. Όμως, οι ελάχιστες θετικές πρωτοβουλίες της, π.χ., για την ενίσχυση της αυτοδιοίκησης και τη μείωση της φοιτητικής συμμετοχής στις πρυτανικές εκλογές ή την αποτελεσματικότερη περιφρούρηση του ασύλου δεν εισακούστηκαν από την πολιτική ηγεσία και των δύο μεγάλων κομμάτων που υποτίθεται ενδιαφέρονταν για τη μεταρρύθμιση της ανώτατης παιδείας. Υπήρξε, όμως, και μια μικρή ομάδα πανεπιστημίων, μεταξύ των οποίων ήταν το Γεωπονικό, το Μακεδονίας, το Ιόνιο, το Αιγαίου και το Πολυτεχνείο Κρήτης, τα οποία κατέθεσαν στη Σύνοδο της Κατερίνης (Ιούνιος 2010) δέσμη προτάσεων που θα βελτιώναν, μεσοπρόθεσμα, δραστικά το υφιστάμενο θεσμικό και λειτουργικό περιβάλλον της ανώτατης εκπαίδευσης. Θυμίζω εκείνες τις προτάσεις:

- Άμεση χωροταξική αναδιάρθρωση του χάρτη των ανά την επικράτεια πανεπιστημίων, ΤΕΙ, Τμημάτων και Μεταπτυχιακών βάσει των αποτελεσμάτων που ήδη συγκέντρωνε (και συγκεντρώνει;) η ΑΔΙΠ.
- Άμεση και αποτελεσματική αναθεώρηση του καθεστώτος του λεγομένου «ασύλου» από τη Βουλή με γνώμονα την ουσιαστική προστασία της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της υλικής περιουσίας των ΑΕΙ.
- Κατάργηση του μοναδικού συγγράμματος και ενίσχυση βιβλιοθηκών.
- Γενναία μείωση της φοιτητικής συμμετοχής σε όλα τα όργανα αποφάσεων και τις εκλογικές διαδικασίες.
- Κατάργηση της καθολικής σίτισης με παράλληλες δυνατότητες υποτροφιών και άτοκων δανείων στους φοιτητές.
- Αντιμετώπιση των «αιωνίων φοιτητών» με τον κανόνα του $v+2$ και καθολική χωρίς εξαιρέσεις εφαρμογή των «προαπαιτούμενων μαθημάτων».
- Ευελιξία του δημόσιου λογιστικού. Με πρότυπο τις θετικές εμπειρίες από τη λειτουργία των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ).
- Διαφοροποιημένο μισθολογικό καθεστώς ανάλογα με τις αξιολογούμενες επιδόσεις των μελών ΔΕΠ και των συνεργατών τους.
- Θέσπιση Σχολών εισαγωγής των φοιτητών, εντός των οποίων να λειτουργούν κατευθύνσεις προγραμμάτων σπουδών.
- Νέο σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων μετά από μελέτη των πορισμάτων της Επιτροπής Μπαμπινιώτη.

Όλα αυτά, η προσωπική μου γνώμη είναι ότι, με την απολύτως αναγκαία –το τονίζω– προϋπόθεση της πρότασης η επόμενη αναθεωρητική Βουλή να καταργήσει το Άρθρο 16, θα άλλαζαν πλήρως την εικόνα αλλά και την ουσία της προσφερόμενης ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Ωστόσο, αυτή τη μεσοπρόθεσμη μεταρρυθμιστική πολιτική, ρεαλιστική και προσγειωμένη στην ελληνική πραγματικότητα, αγνόησαν οι ιθύνοντες του Υπουργείου Παιδείας. Και για να είμαι δίκαιος, δεν την αγνόησαν τελείως. Το προτεινόμενο νομοσχέδιο περιέχει πολλές από τις παραπάνω προτάσεις και άλλες εξίσου συζητημένες στο απώτερο και πρόσφατο παρελθόν. Όπως την χωροταξική αναδιάρθρωση Σχολών, Τμημάτων, Μεταπτυχιακών, τη μείωση της φοιτητικής συμμετοχής, τις φοιτητικές υποτροφίες και τα δάνεια, την ορισμένη χρονική διάρκεια σπουδών, την εξέλιξη του ΕΛΚΕ σε ανώνυμη εταιρεία, το διαφοροποιημένο μισθολογικό καθεστώς, την επέκταση των Σχολών, την κατάργηση του μοναδικού συγγράμματος, τη διάκριση αποκλειστικής και μερικής απασχόλησης, την κατάργηση της βαθμίδας του Λέκτορα. Όλα αυτά και ίσως άλλα που ξεχνώ είναι θετικά και πρέπει να αναγνωρισθούν στους συντάκτες του νομοσχεδίου. Ενώ, αντίθετα, οι παρούσες προτάσεις του Υπουργείου δεν λύνουν –θα με θυμηθείτε– το πρόβλημα του Ασύλου ή τη μοιραία αοριστία των σχέσεων πανεπιστημίων και «ανωτατοποιημένων» ΤΕΙ. Την τελευταία δεν την αγγίζουν καν.

Όμως, από εκεί και πέρα, δηλαδή πέραν των θετικών σημείων, επικράτησε ο αδι-ανόητος δογματισμός της «ριζικής ανατροπής», ο οποίος κατεξοχήν χαρακτηρίζει την κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου και ο οποίος, από ό,τι φαίνεται, αγγίζει τις «ριζοσπαστικές» χορδές και αρκετών δικών μας ανθρώπων. Διότι, πόθεν, αλήθεια, προέκυψε η μείζων διοικητική ανατροπή του Συμβουλίου Ιδρύματος; Το βέβαιο είναι ότι δεν προέκυψε από την ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα και τα βιώματά της. Πρακτικά κανείς, μπορώ να το βεβαιώσω, δεν το συζητούσε μέχρι τον Ιούνιο του 2010, έστω και αν η μεγάλη πλειονότητα των μελών ΔΕΠ έχει προέλθει από μεταπτυχιακούς κύκλους σπουδών στις ΗΠΑ και την Αγγλία.

Κατόπιν αυτού μία είναι η εξήγηση. Ότι η πολιτική επιλογή των σχεδιαστών του νομοσχεδίου είναι να κινηθεί το εκκρεμές στην ακριβώς αντίθετη θέση της σημερινής. Δηλαδή, το υφιστάμενο πλήρως συμμετοχικό, αν θέλετε δημοκρατικό εντός εισαγωγικών, μοντέλο διοίκησης να αντικατασταθεί πλήρως από το όπως λέγεται «ολιγαρχικό» ή όπως εγώ προτιμώ «καθηγητικοκεντρικό» μοντέλο. Αφενός μια αναβίωση της πανίσχυρης «έδρας», αλλά στην ουσία, και αυτό είναι έτι χειρότερο, η διατήρηση, ελέω και του Άρθρου 16, ακέρατης της απόλυτης εξουσίας του Υπουργείου Παιδείας. Θα επανέλθω σε αυτό το κρίσιμο σημείο. Προς το παρόν να σημειώσω –και δεν κομίζω γλαύκα– ότι σε κάθε ανάλογης έντασης αλλαγή κάποιος χάνουν και κάποιος κερδίζουν. Στην περίπτωση αυτή χάνουν τα κάτω της βαθμίδας του καθηγητή μέλη ΔΕΠ, οι φοιτητές, οι διοικητικοί. Ποιοι κερδίζουν; Προφανώς οι πρωτοβάθμιοι καθηγητές και αφανώς ο εκάστοτε «εποπτεύων» πολιτικός φορέας ή οι φορείς στο πολύ πιθανό ενδεχόμενο συμμαχικής κυβέρνησης στο άμεσο μέλλον. Κομβικός ρόλος σε αυτή την εξέλιξη ανατίθεται, ομολογουμένως χωρίς ενδοιασμούς, στο Συμβούλιο Ιδρύματος (ΣΙ). Το οποίο δεν θα είχα πρόβλημα να δεχθώ αν ικανοποιούσε το κριτήριο της αρχικής του σύλληψης, όπως διατυπώθηκε αρμοδίως στις πρώτες συζητήσεις των σχεδιαστών του νόμου με πολλούς από εμάς. Να αποτελέσει, δηλαδή, ακόμη και με αποφασιστικές αρμοδιότητες, ένα «διοικητικό αντίβαρο» στη μονοπώληση της «εντός των τειχών» εξουσίας στα ΑΕΙ, των πρυτάνεων και της Συγκλήτου. Αλλά αυτές οι αρχικές σκέψεις σκόνταψαν, ως φαίνεται, στο αξεπέραστο Συνταγματικό εμπόδιο του Άρθρου 16. Και τότε άρχισαν οι επικίνδυνοι ακροβατισμοί. Γιατί τι άλλο είναι το 7+7+1 ή το ακόμη δραματικότερο 4+4+1, που ειρήσθω εν παρόδω αφορά σήμερα το 1/3 των ιδρυμάτων. Σε αυτούς λοιπόν τους 7 ή 4 «εσωτερικούς» ανατίθενται σχεδόν τα πάντα για 4+4 χρόνια. Να απαριθμήσω «τα πάντα»: Εκλέγουν τους «εξωτερικούς», ακόμη και με απλή πλειοψηφία, και μετά, μαζί τους, τον Πρόεδρο και τον Αναπληρωτή του ΣΙ, τον επίσης εξωτερικό Πρύτανη, τους κοσμητόρες Σχολών, εκλέγουν το ΔΣ του ΝΠΙΔ, χαράσσουν τη στρατηγική ανάπτυξης, εγκρίνουν τον Οργανισμό, τον Εσωτερικό Κανονισμό (που καταρτίζονται από τον Πρύτανη... – σε πόσο χρόνο άραγε μετά την ανάληψη των καθηκόντων τους; Εκτιμώ, βασιμώς, ότι τρία χρόνια δεν επαρκούν), τον οικονομικό προγραμματισμό του τακτικού προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), τον απολογισμό καθώς και τη διαχείριση

της περιουσίας, καθορίζουν τις κατευθύνσεις που απορρέουν από τη στρατηγική ανάπτυξη του ιδρύματος, γνωμοδοτούν για συγχωνεύσεις, κατατημήσεις, καταργήσεις μετονομασίες τμημάτων κ.τ.λ.. Και όλα αυτά έναντι της ταπεινής δημοσιοϋπαλληλικής «αποζημίωσης κατ' αποκοπή» των μελών του, μετά από απόφαση των συναρμόδιων υπουργείων. Θα πρόκειται για όντως ηρωικές μορφές που δεν κρύβω την περιέργειά μου να τους γνωρίσω ως φυσικά πρόσωπα, όταν με το καλό αναλάβουν τα πολύπλοκα και βαριά καθήκοντά τους με στόχο να μας σώσουν από τους κακούς εαυτούς μας.

Εδώ ας μου επιτραπεί να διαπιστώσω μια αντίφαση και μια πρόβλεψη. *Η αντίφαση*: αφού για όλους τους υποστηρικτές του νέου συστήματος διοίκησης όλα τα κακώς κείμενα του πανεπιστημίου οφείλονται πρωτίστως στο, μεταξύ άλλων απαξιωτικών χαρακτηρισμών, «άθλιο», «αναξιοκρατικό» και αενάως «συναλλασσόμενο» καθηγητικό κατεστημένο, πώς ανατίθεται, μάλιστα εν λευκώ, σε μια φούχτα εκπροσώπους του μια τόσο διευρυμένη δέσμη αρμοδιοτήτων και, ας μην φοβόμαστε τις λέξεις: απόλυτων εξουσιών; Εκτός αν πιστεύεται ότι το μαγικό ραβδί του νέου νόμου της κ. υπουργού (όσο ακόμη θα κατέχει τη θέση της) θα επιλέξει –αυτομάτως– μόνο τους «φωτισμένους», «αξιοκράτες» και «μη συναλλασσόμενους» καθηγητές. Η ελπίδα πεθαίνει τελευταία, αλλά προτιμώ να σκέφτομαι –ίσως λόγω ηλικίας και πολύ συγκεκριμένων βιωμάτων στο δημόσιο πανεπιστήμιο– την αλλαγή ως προϊόν ιστορίας και όχι ως παρθενόγενεση εξιδανικευμένων οραμάτων.

Και η *πρόβλεψη*: πώς θα επιλεγούν οι 7 ή 4 «εξωτερικοί»; Στις προϋποθέσεις του νόμου εκτός των αναμενόμενων περί ευρείας αναγνώρισης προστίθεται το εξής αξιομνημόνευτο: (να διαθέτουν) «γνώση και εμπειρία στον τομέα διοίκησης». Επειδή δεν γνωρίζω –και γνωρίζω αρκετά καλά– να υπάρχουν πολλοί στον κόσμο του «πνεύματος και των τεχνών» που διαθέτουν «γνώση και εμπειρία στον τομέα διοίκησης», το μυαλό μου πάει στον επιχειρηματικό κόσμο. Η ιδέα δεν είναι κακή και πάντως είναι καλύτερη από το η πιθανότερους μητροπολίτες και τους αποτυχόντες πολιτευτές. Συζητιέται. Αυτοί, αν επιλεγούν στο ΣΙ (υποθέτω από «εσωτερικούς» καθηγητές σχολών με δικτύσεις στην πολιτική και οικονομική εξουσία, όπως της Ιατρικής, της Νομικής ή της Πληροφορικής, των Οικονομικών, των Πολυτεχνείων και της Βιοτεχνολογίας) μπορεί να είναι χρήσιμοι ως επενδυτές ή σύνδεσμοι με τον κόσμο της πραγματικής οικονομίας. Το ερώτημα είναι αν ο προτεινόμενος τρόπος επιλογής τους, να υποθέσω χάριν της συζήτησης ότι θα γίνει αξιοκρατικά, από τους αιρετούς «εσωτερικούς», θα τους εγγυάτο να διακινδυνεύσουν μια μακροπρόθεσμη εμπλοκή τους σε ένα από αυτή την άποψη –και μόνο– ουσιαστικό board of trustees. Η μέχρι σήμερα εμπειρία προοιωνίζεται τόσο ρισκάρισμα εκ μέρους τους. Το επόμενο Συμβούλιο Ιδρύματος μπορεί να μην τους θέλει. Επιπλέον, ο ελληνικός ιδιωτικός τομέας, και επ' αυτού έχουμε διευθύνσεις και τηλέφωνα, δεν ενδιαφέρεται ή διστάζει να εμπλακεί –με κάποιες εξαιρέσεις– με το πανεπιστήμιο ως ολοκληρωμένο θεσμό σχεδιασμού και υλοποίησης ερευνητικής, αλλά και, κυρίως, εκπαιδευτικής πολιτικής.

Ένα δεύτερο, αυτονόητα για μας, ως πανεπιστημιακούς, κρίσιμο ζήτημα, είναι ότι ο ιδιωτικός τομέας στην Ελλάδα δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τις Επιστήμες του Ανθρώπου. Αυτή η πτυχή του νομοσχεδίου, τόσο κρίσιμη, δεν επιτρέπεται να αποσιωπάται, για προφανείς λόγους πολιτικού κόστους, ειδικά από αυτούς που δεν αρκούνται να δαιμονοποιούν τον ιδιωτικό τομέα και γνωρίζουν ότι αργά ή γρήγορα το δημόσιο πανεπιστήμιο θα προσφύγει σε μη κρατική χρηματοδότηση. Αλλά πώς, με ποιους όρους; Ήδη το κάνει με επιτυχία αλλά και παραμένοντα προβλήματα, τα οποία, εν μέρει έχουν αντιμετωπισθεί μέσω των ΕΛΚΕ, με τροπολογία στο πολυνομοσχέδιο της υπουργού το περασμένο καλοκαίρι. Το προτεινόμενο σχήμα θα δουλέψει καλύτερα; Αμφιβάλλω, αλλά χρειάζεται περισσότερη συζήτηση αυτή η διάσταση του Συμβουλίου Ιδρύματος, αν τελικά υιοθετηθεί αυτό το διοικητικό σχήμα.

Και το σημαντικότερο. Απέναντι σε αυτό το παντοδύναμο ΣΙ, το νομοσχέδιο αντιτάσσει ή, αν θέλετε, παρατάσσει, στέλνοντας στον αγύριστο το περίφημο «θεσμικό αντίβαρο», μια αποδυναμωμένη από ουσιαστικές αρμοδιότητες Σύγκλητο. Η οποία θυμίζει, τηρουμένων των αναλογιών, την επί παντός του επιστητού αλλά χωρίς εκτελεστικές αρμοδιότητες γνωμοδοτούσα αγγλική Βουλή των Λόρδων. Στην περίπτωσή μας θα μπορούσε να ονομασθεί και «Σύγκλητος διατύπωσης γνώμης». Διότι σε όλα τα θέματα το νομοσχέδιο, με

απερίφραστη, θα έλεγα, χαιρέκακη και τιμωρητική εμμονή δεν της επιτρέπει παρά να διατυπώνει απλώς τη γνώμη της. Το μαρτύριο του Ταντάλου. Εκτός μιας περιπτώσεως, περαιτέρω γελοιοποίησής της, τη «χάραξη ερευνητικής πολιτικής στο ν.π.ι.δ.», του οποίου, θυμηθείτε, το ΣΙ εποπτεύει, επιλέγει και παύει το ΔΣ και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, ενώ ο Πρύτανης, τον οποίο έχει επίσης επιλέξει το ΣΙ, κατανέμει τις πιστώσεις έρευνας και εκπαίδευσης. Εδώ ταιριάζει κατά παράφραση το «χαράζετε, χαράζετε, όλο και κάτι θα μείνει».

Τελειώνω, για την οικονομία του χρόνου καθώς υπάρχουν πολλά άλλα σημεία κριτικής ειδικότερα στη διαχείριση των ακραιφνώς ακαδημαϊκών θεμάτων, με δυο μόνο λόγια για την δήθεν εκχώρηση της εξουσίας του Υπουργείου ή την ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ. Φυσικά το Άρθρο 16, όπως έχω παραπάνω τονίσει, δεν αφήνει σοβαρά περιθώρια εκχώρησης αυτής της εξουσίας ή ενίσχυσης της αυτοδιοίκησης ό,τι και αν λένε οι εκάστοτε υπουργοί και οι συνεργάτες τους. Στο προτεινόμενο νομοσχέδιο, εν τούτοις, υπάρχει η, καταρχήν, θετική πρόβλεψη για την αναβάθμιση και τον στρατηγικό ρόλο της «ανεξάρτητης» ΑΔΠ. Άμποτε. Λέγεται, όμως, στο προτεινόμενο νομοσχέδιο, ότι το ανώτατο διοικητικό όργανο της Αρχής είναι το Συμβούλιο, τα 15 μέλη του οποίου ορίζονται με απόφαση της υπουργού Παιδείας... ο πρόεδρος «ορίζεται ύστερα από γνώμη της αρμόδιας κατά τον κανονισμό της Βουλής επιτροπής». Γιατί όχι ρητά από «ενισχυμένη πλειοψηφία» της αρμόδιας επιτροπής της Βουλής; Πώς να πιστέψουμε μετά ότι η άκρως σημαντική αυτή Αρχή (θα) «έχει διοικητική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από το Υπουργείο Παιδείας» (άρθρο 65). Ουδέν σχόλιο... πλην της ευαρέσκειάς μου διότι μαθαίνω από έγκυρα χείλη στο παρόν εδάφιο ότι στα μέλη του Συμβουλίου της Αρχής θα παρίστανται και κάποιοι εκπρόσωποι φορέων με αρχικά ΕΦΕΕ και ΕΣΕΕ. Ένα νομοσχέδιο του ΠΑΣΟΚ, ακόμη και του μεταμοντέρνου σημερινού, δεν ξεχνάει ποτέ τους αγώνες του 114 και την αθάνατη δεκαετία του '60.

Προσωρινό Συμπέρασμα (γιατί τώρα ανοίγει η συζήτηση). Το νομοσχέδιο κεφαλαιοποιεί σημαντικές αποκρυσταλλώσεις ή «κατακτήσεις» στην ξύλινη συνδικαλιστική γλώσσα, του πανεπιστημιακού κινήματος της τελευταίας δεκαετίας. Αλλά μια λογική διοίκησης η οποία αντί να τις προφυλάσσει τις εκθέτει, πιστεύω άνευ λόγου και αιτίας, σε νέες γραφειοκρατικές διαδικασίες που παράγουν ανεξέλεγκτες ανισότητες, αγκυλώσεις και αναποτελεσματικότητες. Ως εκ τούτου, ο διάλογος πρέπει να συνεχισθεί με επιμονή και υπομονή μέχρι να βρεθούν συγκλίσεις, αν όχι οργανικές αρθρώσεις του παλιού (που δεν είναι για πέταμα, ό,τι και να λένε οι καλοπληρωμένοι κονδυλοφόροι και οι παρατρεχάμενοι της εκάστοτε εξουσίας) με το καινούργιο (που είναι αίτημα δεκαετίας, τουλάχιστον). Το ξέρω ότι είναι δύσκολο αλλά όχι αδύνατο ή, όπως το έλεγε ο Μανόλης Αναγνωστάκης, ελπίζω από απελπισία. Και πάντως, αν αναλογισθούν οι ανεξήγητα ένθερμοι ζηλωτές του νέου συστήματος διοίκησης –γιατί γι' αυτό διαφωνούμε– ότι σε κάποια χώρα της Νότιας Ευρώπης η, κατ' αναλογία του νομοσχεδίου Διαμαντοπούλου, προταθείσα θεραπεία-σοκ οδήγησε, ως λέγεται από υπεύθυνα χείλη, σε μόλις ένα χρόνο, σε selective default. Θέλουμε αυτή να είναι η τύχη και του δημόσιου πανεπιστημίου μας;

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΟΥΛΟΥΔΗΣ. Καθηγητής, πρώην Αντιπρύτανης Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.